

Brabants Dagblad

Neuroloog wil bestrijdingsmiddelen in de ban: 'Laat mensen niet onnodig Parkinson krijgen'

Als neuroloog ziet Bas Bloem van het Radboudumc hoe Parkinson het leven van zijn patiënten vernielt. Pesticiden kunnen de hersenziekte veroorzaken, toch blijft een verbod uit. „Maar het is verdorie urgent! Hoe leggen we volgende generaties uit dat zij Parkinson kregen omdat wij aarzelden om maatregelen te nemen?“

Arno Heesakkers, 12-07-21

Neuroloog en hoogleraar Bas Bloem van het Radboudumc in Nijmegen maakt zich grote zorgen over de explosieve stijging van het aantal Parkinson-patiënten. Hij maakt zich ook behoorlijk kwaad. Bloem geldt wereldwijd als expert, hij ziet al zijn hele werkzame leven hoe die 'akelige hersenziekte' het leven van zijn patiënten vernielt en is ervan overtuigd dat chemische (bestrijdings)middelen een belangrijke oorzaak zijn. Dat wordt overal in de wereld ook bevestigd.

Maar in plaats van een verbod op bepaalde pesticiden wil de Nederlandse overheid eerst nóg meer onderzoek. Bloem: „Sjonge, het is verdorie urgent! Hoe moeten wij in vredesnaam straks aan volgende generaties uitleggen dat zij Parkinson kregen omdat wij veel te lang aarzelden om maatregelen te nemen?“

We vinden de pesticiden terug op de keukentafel van de burens en in de luiers van hun baby's

Bas Bloem

Chemische bestrijdingsmiddelen worden vooral gebruikt in de land- en tuinbouw. Het zijn in de eerste plaats de boeren zelf die door hun gebruik van pesticiden het risico lopen op Parkinson. „Zij zijn dus zelf ook slachtoffer, ik beschouw hen niet als dader“, zegt Bloem. „Het is de overheid die moet ingrijpen.“ Helaas zijn ook de burens van de boeren de klos. „We vinden de pesticiden terug op hun keukentafel en in de luiers van hun baby's.“ En dan de 'gewone' consument. Die kan de bestrijdingsmiddelen vooral via voeding binnenkrijgen. Bloem: „Wie bijvoorbeeld levenslang veel melkproducten gebruikt loopt een verhoogd risico op Parkinson. En er zijn studies die laten zien dat mensen ook worden blootgesteld aan pesticiden als ze bespoten groenten en fruit eten. Het precieze effect van het gif op ons voedsel wordt nog nader onderzocht.“

Ongerustheid

Vreemd genoeg erkent de Gezondheidsraad wel dat er 'reden is voor ongerustheid'. Waarom aarzelt de Nederlandse overheid met het nemen van maatregelen? „Dat komt door twee Nederlandse proefschriften met inderdaad iets minder duidelijke uitkomsten dan we wereldwijd zien. Toch, als je goed naar de resultaten kijkt, staan in die proefschriften ook meerdere signalen.“ Maar het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit volgt het advies op van de Gezondheidsraad en die pleitte in juni vorig jaar voor meer onderzoek. Vreemd genoeg erkent diezelfde raad wel dat er 'reden is voor ongerustheid omdat internationale onderzoeken wel degelijk stevige aanwijzingen bevatten'. Dat is toch helemaal niet logisch? Bloem: „Nee, wat wereldwijd geldt is hier echt niet anders. Dat zal nieuw Nederlands onderzoek zonder twijfel ook uitwijzen. **In Frankrijk is Parkinson al erkend als beroepsziekte** onder (wijn)boeren en Duitsland overweegt dat ook te doen. In Nederland moeten wij niet langer dralen maar het zekere voor het onzekere nemen. Pesticiden moeten in de ban als er ook maar de geringste twijfel over is. Want anders maakt [Parkinson onnodig meer slachtoffers](#).“

‘Geen ouderdomsziekte’

De Hersenstichting voorziet tot 2040 een explosieve stijging van Parkinsonpatiënten in ons land van liefst 71 procent. Dan zullen 82.600 mensen met Parkinson moeten leven. En dat zijn beslist niet alleen ouderen, maar ook jongeren, mensen onder de vijftig. „Op onze speciale Parkinson-poli in Nijmegen is de jongste patiënt pas dertien jaar. Dit is geen ouderdomsziekte, je krijgt het niet alleen omdat je op leeftijd bent, omgevingsfactoren helpen een fors handje mee.” De neuroloog spreekt van een ‘ware Parkinson-pandemie’. „In 2015 waren er wereldwijd 6,3 miljoen patiënten. Als het zo doorgaat is dat in 2040 het dubbele, 12,9 miljoen.”

Hoe kunnen bestrijdingsmiddelen de ziekte veroorzaken? „Je krijgt verschijnselen als je 70 tot 80 procent kwijt bent van de cellen die dopamine produceren in de zogenoemde zwarte stof, een kern in de hersenen. Bestrijdingsmiddelen tasten die cellen aan. Als je in de jaren zestig van de vorige eeuw bent blootgesteld aan die chemische middelen waarbij de helft van je dopamine-cellen is vernield, dan kan later ouderdom de rest doen. Want hoe ouder je wordt hoe meer cellen sowieso afsterven.”

Als je in de jaren zestig bent blootgesteld aan die chemische middelen, dan kan later ouderdom de rest doen

Bas Bloem

Chemische bestrijdingsmiddelen liggen al jaren onder een vergrootglas, een deel is allang bij wet verboden. Hoe komt het dan dat het aantal gevallen van Parkinson nog steeds toeneemt? „Omdat het effect dus pas zichtbaar wordt bij die kritieke grens van 70 tot 80 procent verloren cellen. Zolang je daar onder zit, krijg je geen verschijnselen.”

‘Vernietigend werk’

Verder is het zo dat die bestrijdingsmiddelen, ook als ze allang niet meer worden gebruikt, nog wel in de natuur zitten. „Wat vijftig jaar lang op de akkers is gespoten zit voor een deel nog in de bodem, het waait op, we ademen het in en het doet alsnog zijn vernietigende werk. Het gebruik van Paraquat, een verschrikkelijk giftige stof voor mens en dier, is pas in 2007 verboden. Nog lang niet bij alle mensen die eraan zijn blootgesteld heeft dat al tot Parkinson geleid. Bij een deel van hen kan dat zeker nog komen.”

Bloem ziet ook overtuigend bewijs in onderzoek met muizen. „Als we Paraquat in een lage dosis aan zo’n beestje geven, zien we onder de microscoop dat vijftig procent van de dopamine-cellen eruit is geklapt.” Daarbij heeft de neuroloog ook twijfels over nieuwe bestrijdingsmiddelen die op de markt zijn toegelaten. „Die zijn onvoldoende getest op schadelijkheid, het is dus geenszins zeker dat deze broertjes en zusjes niet giftig zijn voor onze hersenen.”

‘Parkinson neemt sneller toe dan Alzheimer’

Zo mag Roundup door gemeenten nog worden ingezet voor onkruidbestrijding, tegen de hardnekkige Duizendknoop bijvoorbeeld. Het middel is sowieso door iedereen overal eenvoudig te bestellen. „Ook van Roundup heeft onderzoek bij muizen al uitgewezen dat het dopamine-cellen vernielt. Bij mensen zal dat, vrees ik, niet anders zijn.”

Daarbij worden bestrijdingsmiddelen vaak in combinatie gebruikt. „Wat het effect is van zo’n cocktail is al helemaal niet onderzocht. En ook niet wat er gebeurt als een boer het ene gif gebruikt en zijn buurman het andere, want dan vermengen die middelen zich ook met elkaar.” Glashelder is dat Parkinson de snelst groeiende hersenaandoening ter wereld is, zegt Bloem. „De ziekte neemt sneller toe dan Alzheimer. Hóe schrijnend is het dan te weten dat we een deel daarvan gewoon zouden kunnen voorkomen.”

Reageren kan onderaan dit artikel. Alleen reacties voorzien van een volledige naam worden geplaatst. We doen dat omdat we een debat willen met mensen die staan voor wat ze zeggen, en daar dus ook hun naam bij zetten. Wie zijn naam nog moet invullen, kan dat doen door rechts bovenaan op onze site op ‘Login’ te klikken.

Op 2 september komt de Nederlandse versie van het boek 'Parkinson Pandemie' van Bas Bloem uit. Met als ondertitel: 'Een recept voor actie'. Het boek dat hij samen met drie Amerikaanse wetenschappers schreef, verscheen eerder in de VS. De Nederlandse versie is niet alleen een vertaling maar geeft ook expliciet aandacht aan de Nederlandse situatie. Het eerste exemplaar wordt uitgereikt aan demissionair premier Mark Rutte.

Lees verder onder de foto een aangrijpend persoonlijk verhaal : 'De ziekte nam haar leven over, pakte haar zó veel af'

Neuroloog Bas Bloem spreekt van een 'ware Parkinson-pandemie'. „In 2015 waren er wereldwijd 6,3 miljoen patiënten. Als het zo doorgaat is dat in 2040 het dubbele, 12,9 miljoen.” © foto Radboudumc/Paul Rapp

'De ziekte nam haar leven over, pakte haar zó veel af'

Toen verslaggeefster Arno Heesakkers van het *Brabants Dagblad* neuroloog Bas Bloem interviewde over het verband tussen bestrijdingsmiddelen en het ontstaan van Parkinson, moest ze meteen denken aan een Veghelse vriendin. „Zij kreeg die kloteziekte en van dichtbij zag ik wat het aanricht.”

Ze was een van ons, echtgenote, dochter, moeder, oma, vriendin. Vol leven, liefde, humor, vol energie. Elke zes weken zagen we elkaar, we dronken koffie met een wijntje toe. En onderwijl kletsten we ons een weggetje door al die fasen in een vrouwenleven, langs dagelijkse geneugten en trubbels. We baarden kinderen, spraken trots over onze kinderen die kinderen kregen. En weer later deelden we onze zorgen om ouders die ouder werden. En zij? Zij was heel de tijd gewoon een van ons.

'Het was een snerpnd noodsignaal geweest'

En toen kwam die avond waarop ze ons vertelde dat ze Parkinson had. Wij wisten zo verdomd weinig van die ziekte. Wat wist zij? Ze leek helemaal niet ziek. Ze had wat last van haar arm, haar schouder deed een beetje zeer. En o ja, ze kon ook niet meer zo goed ruiken. Dat laatste kwam ons toen zo onbeduidend voor, later pas begrepen we dat het een snerpnd noodsignaal was geweest; slechter gaan ruiken kan een vroeg symptoom zijn van Parkinson.

Ze probeerde met ons te praten over die 'donkere wolk' die boven haar hoofd hing

Arno Heesakkers

De ziekte nam haar leven over, pakte haar zo gruwelijk veel af. Bewegen werd steeds moeizamer, soms wilde ze gaan lopen maar dan kwam ze niet op gang, soms kon ze haar pas juist niet afremmen. Dan weer 'bevroren' haar benen ineens en was het geduldig wachten tot het lukte haar voeten weer vooruit te zetten. 'Tik maar even tegen mijn knieholten', zei ze dan. Ze viel steeds vaker en de dag kwam dat haar benen, die nog veel te jonge benen, haar niet meer dragen konden.

Ze had meer en meer hulp nodig, bij alles wat ze deed. De balans raakte zoek, in haar lichaam, in haar leven, in haar geest. Het werd lastig simpele handelingen te coördineren. Denken ging trager, soms kon ze woorden niet uitspreken, soms kon ze die woorden niet eens vinden. Zo goed en zo kwaad als dat ging probeerde ze met ons te praten over die 'donkere wolk' die boven haar hoofd hing. Die wolk van Parkinson die haar wanhopig maakte, opstandig ook. We konden haar frustraties bijna aanraken.

'Ze dreef steeds verder haar eigen wereld in'

Ze was een van ons, echtgenote, dochter, moeder, oma, vriendin. Maar ze dreef steeds een stukje verder weg, haar eigen wereld in. Die wereld die ze niet verkoos, die ze helemaal niet wou. Die wereld die haar werd opgedrongen door die ziekte. Die klote Parkinson.

En natuurlijk - onvermijdelijk - schoot zij door mijn hoofd in het gesprek met neuroloog Bloem. Bestrijdingsmiddelen die Parkinson kunnen veroorzaken ... het zal toch niet? Het antwoord gaat niet komen. Want zoals de expert zegt is het lastig om in individuele gevallen

een oorzaak aan te tonen. „Maar wie naar het grote plaatje kijkt ziet verbanden die nopen tot actie. Niet later, maar nu!”

Mijn vrouw at vijftig jaar lang onbekommerd rood zomerfruit. Hoeveel bestrijdingsmiddelen heeft ze daarmee binnen gekregen?

Echtgenoot Parkinsonpatiënte

Wie van nabij heeft gezien wat deze ziekte aanricht kan dat pleidooi héél goed begrijpen. En wie dag in dag uit met de gevolgen leeft, snapt dat nog veel beter. Zoals de man van mijn vriendin: „Wij wonen in een land waarin alles wat niet honderd procent wetenschappelijk bewezen is wordt weggeduwd. Mijn vrouw was dol op rood zomerfruit; aardbeien, frambozen, bosbessen. Ze at ze vijftig jaar lang, onbekommerd. En nu denk ik: hoeveel bestrijdingsmiddelen heeft ze daarmee binnen gekregen? Ik ben het eens met Bloem; verspil niet nog meer tijd aan onderzoek, dóe iets. Want anders krijgen nog meer mensen Parkinson, en geloof me, dat gun je niemand.”

Wat is Parkinson?

De ziekte van Parkinson kan leiden tot het trillen van de handen, benen, kin of tong. Tot problemen met bewegen, het gaat trager, kost moeite om een beweging te starten, het automatisme verdwijnt. De benen kunnen tijdens het lopen als het ware ‘bevrozen’, de patiënt kan dan even niet verder. De spieren worden stijf, dat leidt onder meer tot het bekende starre masker in het gezicht. Er ontstaan problemen met houding en evenwicht. En dan kan Parkinson nog forse problemen veroorzaken met het brein, het denken en in het dagelijks functioneren. Dat gaat om obstipatie, slaapstoornissen, een verminderde reuk, een trager denkvermogen, stemmingsproblemen en depressie en verandering van seksuele behoeften.

Welke symptomen iemand krijgt verschilt per persoon. Dat geldt ook voor de ernst van de klachten en voor het verloop. Bij mensen met aandoeningen die lijken op Parkinson, de zogeheten atypische Parkinsonismen, zijn die verschillen nog groter. Dat maakt het stellen van de diagnose lastig. <